

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de brief d.d. 9 januari 2017 bevattende de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 januari 2017. Tevens is voor dit Schriftelijk Overleg geagendeerd: het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 12 december 2016 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1708).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 12 december 2016. De leden van de VVD-fractie hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie danken de Minister voor de geannoteerde agenda. Zij hebben een aantal vragen en opmerkingen over de genoemde agendapunten.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de agenda van de Raad Buitenlandse Zaken die begin volgende week plaatsvindt en hebben daarover nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de Nederlandse inzet tijdens de komende Raad Buitenlandse Zaken en de Midden-Oosten top in Parijs. Ze hebben enkele vragen over de inzet ten aanzien van het Midden-Oosten Vredesproces (MOVP).

Egypte

De leden van de PvdA-fractie delen de zorgen van het kabinet over de verslechterende politieke, mensenrechten- en economische situatie in Egypte. De regering van president Sisi regeert met harde hand en laat weinig ruimte voor tegenstanders of kritische geluiden. Onderdeel van de verslechterende situatie is de voorgestelde NGO-wet die de bewegingsruimte van NGO's ernstig zal beperken, een ontwikkeling die we momenteel helaas in meerdere landen zien. De leden van de PvdA-fractie horen graag een laatste stand van zaken aangaande de invoering van deze wet en de precieze consequenties voor het maatschappelijk middenveld in Egypte.

Daarnaast vragen de leden van de PvdA-fractie graag om een update aangaande het strafproces tegen fotojournalist Mahmoud Abu Zeid, beter bekend als Shawkan, die in 2013 werd gearresteerd nadat hij met zijn camera het wrede optreden van de veiligheidsdiensten vastlegde, waarbij honderden demonstranten om het leven kwamen. Inmiddels hangt hem de doodstraf boven het hoofd. Volgens recente berichten zal de strafzaak tegen hem worden vervolgd op 17 januari aanstaande. Graag horen de leden van de PvdA-fractie wat de laatste stand van zaken is en of er Nederlandse vertegenwoordiging aanwezig zal zijn bij de zitting op 17 januari.

De Minister schrijft in zijn brief dat het Egyptische maatschappelijk middenveld, waaronder mensenrechtenverdedigers- en organisaties, onder grote druk staat en dat de situatie verder dreigt te verslechteren door de ontwerp NGO-wet van het Egyptische parlement. De leden van de SP-fractie herkennen dit beeld en maken zich grote zorgen over de mensenrechtensituatie in het land. Zij vragen de Minister in te gaan op de laatste stand van zaken wat betreft de eventuele invoering van de ontwerp NGO-wet en welke consequenties dit kan hebben voor de relatie tussen Nederland dan wel de Europese Unie (EU) en Egypte.

De Egyptische regering voert vanwege een overeenkomst met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van afgelopen zomer hervormingen door. De leden van de SP-fractie maken zich zorgen over de mogelijke gevolgen van deze hervormingen voor Egyptische burgers. Kan de Minister ingaan op concrete hervormingen die Egypte doorvoert of overweegt door te voeren en welke invloed dit kan hebben op de

bevolking, met name het aanzienlijke deel van de bevolking dat in armoede leeft?

De EU voert gesprekken met Egypte over de overeen te komen partnerschapsprioriteiten in het kader van het hernieuwde Nabuurschapsbeleid, zo stelt de Minister in zijn brief. In het verleden is er kritiek geuit op een al te sterke nadruk op het principe «*more for more, less for less,*» waarbij de diepte en breedte van onderlinge betrekkingen afhankelijk zijn van voorwaarden, waaronder het respecteren van mensenrechten. De leden van de SP-fractie vragen de Minister aan te geven of en zo ja hoe dit principe naar zijn opvatting in de toekomstige relatie met Egypte vormgegeven dient te worden.

Wat Egypte betreft, vragen de leden van de SP-fractie tenslotte of de Minister een ontwikkeling in de richting van normalisering van de betrekkingen met Egypte ziet en of de Minister een dergelijke ontwikkeling gerechtvaardigd zou achten gezien de huidige mensenrechtensituatie in het land en het snoeiharde optreden van de huidige machthebbers een aantal jaar geleden tegen met name de aanhangers van de Moslimbroederschap.

Midden-Oosten Vredesproces

De leden van de VVD-fractie willen kort ingaan op de rol van de EU inzake het Israëlisch-Palestijns conflict. De genoemde leden kunnen het zich voorstellen dat de EU betrokken wil blijven bij het, samen met andere partijen, stimuleren en faciliteren van een klimaat dat moet leiden tot de tweestatenoplossing. Zeker nu in andere hoofdsteden de belangstelling om een rol te spelen in dit proces afneemt, wordt het belangrijker dat de EU door beide partijen wordt gezien als een neutrale en betrouwbare speler. Enige tijd geleden verschenen in de pers berichten dat Europese landen verantwoordelijk zouden zijn voor het zonder vergunning plaatsen van gebouwen en ontwikkelen van projecten op de Westelijke Jordaanoever. De leden dan de VVD-fractie vernamen destijds dat niet altijd op een vergunning werd gewacht omdat de behandeling hiervan te lang zou duren. Vorige week was in het nieuws te lezen dat een vanuit een voertuig van de EU bestuurd onbemand vliegtuig zou zijn neergestort in de Westelijke Jordaanoever. Kan de Minister achterhalen of het inderdaad een drone van de EU betrof, of dat de EU de drone zou hebben gedoneerd aan een in de Westelijke Jordaanoever actieve Palestijnse NGO? Kan de Minister achterhalen wie verantwoordelijk was voor deze drone, en indien deze afkomstig was van de EU, met welk doel daar gevlogen wordt met drones en welke bijdrage dit moet leveren aan het dichterbij brengen van de tweestatenoplossing. Kan de Minister tot slot achterhalen of voor het vliegen met deze drones een vergunning is aangevraagd?

Graag laten de leden van de PvdA-fractie allereerst hun afschuw blijken over de vreselijke aanslag in Jeruzalem, waar een Palestijnse terrorist met een vrachtwagen vier Israëlische soldaten doodde. Deze vorm van geweld dient te allen tijde in de meest scherpe verwoordingen te worden veroordeeld.

Daarnaast hebben de leden van de PvdA-fractie nog enkele vragen aangaande dit agendapunt. De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennis genomen van de aangenomen Verenigde Naties (VN)-resolutie 2334 waarin de bouw van Israëlische nederzettingen in bezet gebied sterk wordt veroordeeld. Graag vragen de genoemde leden een reactie en een appreciatie van het kabinet aangaande deze aangenomen VN-resolutie. In hoeverre biedt deze resolutie nieuwe juridische op

politieke aanknopingspunten om Israël steviger aan te spreken op de bouw van nederzettingen die in strijd zijn met het internationaal recht?

De leden van de PvdA-fractie zijn wel bezorgd over de reactie van de Israëlische regering, die besloot tot maatregelen tegen leden van de Veiligheidsraad (stoppen van ontwikkelingshulp aan Senegal, geen toegang meer tot Israël voor de regionale ambassadeur van Nieuw-Zeeland) en tot een korting op de contributie aan de VN. De genoemde leden zouden graag een overzicht ontvangen van de maatregelen die Israël heeft genomen in reactie op de resolutie. Zijn er ook maatregelen richting de Europese leden van de Veiligheidsraad voorzien? Heeft Nederland of de EU protest aangetekend tegen de Israëlische tegenmaatregelen? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdA-fractie kijken daarnaast met veel belangstelling uit naar de vredesconferentie die op zondag 15 januari in Parijs zal worden gehouden op initiatief van de Franse regering. De genoemde leden vinden het teleurstellend dat er geen Israëlische en Palestijnse vertegenwoordigers zullen deelnemen aan de conferentie, maar het feit dat verder alle belangrijke internationale spelers het Franse initiatief ondersteunen maakt dat de conferentie toch een belangrijk moment markeert. Graag horen we van de Minister wat zijn verwachtingen zijn van de conferentie. Zijn er concrete stappen te verwachten, bijvoorbeeld in de vorm een vervolgbijeenkomst waarbij beide partijen wel deelnemen? Wat zal de inzet van Nederland zijn? Zal het kabinet uitvoering geven aan de motie Servaes c.s. (Kamerstuk 23 432, nr. 434) van 9 juni 2016 waarin een Kamermeerderheid het kabinet oproept om wanneer partijen afzien van constructieve deelname aan vredesbesprekingen en ondermijnend beleid blijven voeren, om concrete maatregelen te nemen, bijvoorbeeld door opschorting van bilaterale of Europese samenwerkingsovereenkomsten? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De Minister schrijft in de brief dat Nederland het MOVP-initiatief ondersteunt. De leden van de SP-fractie hopen dat dit Franse initiatief tot een positief resultaat zal leiden en vragen de Minister of Israël nog altijd weigert aan dit initiatief mee te werken. Is de Minister van oordeel dat een dergelijke Israëlische weigering niet zonder gevolgen mag blijven?

De leden van de PVV-fractie roepen de Minister op niet naar het MOVP-overleg in Parijs te gaan. De reden hiervoor is dat Nederland geen Frans initiatief moet steunen waaraan de partijen die het betreft: Israël en de Palestijnse Autoriteit, zelf niet deelnemen.

De leden van de SGP-fractie beamen dat een duurzame oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict alleszins wenselijk is. Zware druk van buiten- of bovenaf om te komen tot een (tweestaten)oplossing wijzen zij echter af. Nederland, en de internationale gemeenschap, zouden veeleer moeten blijven inzetten op het versterken van vredesinitiatieven «van onderop». Hoe kijkt het kabinet hier tegenaan? Is zij bereid deze overwegingen mee te nemen bij haar stellingname tijdens de komende Raad, de top in Parijs en daarna?

In dit kader spreken de leden van de SGP-fractie hun grote zorgen uit over de vele internationale resoluties die Israël betichten van onwenselijke en/of onwettige maatregelen. Deze zijn ook regelmatig gestoeld op onjuiste veronderstellingen. Deze leden zijn ervan overtuigd dat de internationale resoluties die de vestiging van een volk op haar eigen grondgebied onwettig verklaren het vredesproces niet stimuleren. Integendeel, deze verzwakken het proces, omdat zij Israël eenzijdig aanspreken en zomaar een legitimatie kunnen vormen voor diverse

betrokken partijen om zich tegen Israël te verweren. Uiteindelijk kan dat zelfs gelden voor terreurorganisaties als Hamas en Islamitische Staat. Deelt het kabinet deze opvatting, of tenminste de zorg hierover? Is het kabinet bereid zich daarom, ook tijdens de aanstaande vredesconferentie in Parijs, uit te spreken tegen dergelijke internationale (VN-)resoluties?

Syrië

De leden van de PvdA-fractie spreken de hoop uit dat de zienswijze van het kabinet dat het akkoord tussen Rusland en Turkije, de inauguratie van de nieuwe Amerikaanse president en het aantreden van de nieuwe secretaris-generaal van de VN zouden kunnen leiden tot nieuw momentum in het oplossen van het Syrië-vraagstuk zich inderdaad zal materialiseren. Zij zien tegelijkertijd ook risico's bij deze nieuwe geopolitieke realiteiten. Voor de leden van de PvdA-fractie is het hoe dan ook van belang dat ook de EU zich meer gaat mengen in het zoeken naar een oplossing, waarbij nadrukkelijk aandacht zou moeten zijn voor opbouw en een visie voor de toekomst van Syrië op lange termijn.

Daarnaast is het tegengaan van straffeloosheid voor de leden van de PvdA-fractie altijd van zeer groot belang geweest. In dat kader zijn de genoemde leden blij met de aangenomen AVVN-resolutie die een bewijzenbank instelt en het feit dat Nederland hier als eerste land 1 miljoen euro aan heeft bijgedragen. De genoemde leden horen graag meer over de precieze uitvoering van de resolutie en de precieze werking en voorziene functionering van de bewijzenbank. Ook vragen zij de Minister of hij het mogelijk acht dat de bewijzenbank een eerste stap is richting een toekomstig «Syrië-tribunaal» waarbij alle verantwoordelijkheden voor oorlogsmisdaden verantwoording moeten afleggen.

Datzelfde geldt voor de eerder aangenomen resolutie 2328 van de VN-Veiligheidsraad over het zenden van waarnemers. Graag horen de leden van de PvdA-fractie een update over de uitvoering van deze resolutie.

Het onlangs afgekondigde staakt-het-vuren dat is overeengekomen door Rusland en Turkije is hoopgevend, maar er zijn ook berichten over schendingen en er is kritiek op de overeenkomst vanuit gewapende oppositiegroepen. De leden van de SP-fractie vragen de Minister naar de laatste stand van zaken op dit terrein, ook wat betreft de eventuele vredesbesprekingen in Astana later deze maand. Welke gewapende groepen zijn geen onderdeel van de overeenkomst? Zitten daar ook vermeende gematigde gewapende groepen tussen?

In de brief schrijft de Minister dat een langdurige stabiliteit in Syrië alleen bereikt kan worden na een geloofwaardige, politieke transitie. De leden van de SP-fractie vragen de Minister of hij nader kan toelichten wat hiermee wordt bedoeld. Wat betekent zo'n transitie voor de positie van Assad dan wel zijn regime? Welke voorwaarden worden door Nederland en de EU gesteld wat de positie van Assad betreft?

Afrika

De Minister schrijft dat Nederland tijdens de laatste Raad Buitenlandse Zaken kenbaar heeft gemaakt dat «een agenda die zich louter richt op het tegengaan van illegale migratie op de lange termijn strategische belangen van de EU – waaronder handel, veiligheid, klimaat, mensenrechten en migratie – zal schaden en zal leiden tot dalende invloed in vergelijking tot andere internationale actoren». De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd of de Minister wel vindt dat het tegengaan van

illegale migratie de hoogste prioriteit zou moeten hebben en dus centraal zou moeten staan in de agenda, temeer gezien de explosieve demografische ontwikkelingen op het continent, die de Minister bovendien zelf in zijn verslag aanhaalt.

Ook willen de leden van de VVD-fractie van de gelegenheid gebruikmaken om helderheid te verkrijgen over het *EU Emergency Trust Fund for Africa*. In de artikel 100-brief inzake de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan MINUSMA gaf de Minister enkele voorbeelden van projecten die het *EU Emergency Trust Fund for Africa* in Mali ondersteunt. De leden van de VVD-fractie vernemen graag of de Kamer een volledig overzicht van de vanuit dit fonds ondersteunde projecten kan inzien, in plaats van slechts een aantal voorbeelden.

Migratie

De Minister benoemt in het verslag van de laatste Raad Buitenlandse Zaken de voortgang die Niger heeft geboekt ten aanzien van het aantal migranten dat via Niger terugreist. Kan de Minister deze voortgang uitdrukken in cijfers? Kan de Minister daarnaast toelichten wat de samenwerking met Senegal, Nigeria en Ethiopië tot nu toe concreet heeft opgeleverd en wat deze samenwerking de komende tijd nog moet opleveren? Ook vernemen de leden VVD-fractie graag hoe het staat met de samenwerking tussen de EU en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) op het vlak van het assisteren van gestrande migranten bij terugkeer naar het land van herkomst. Kan de Kamer worden geïnformeerd over de voortgang van deze samenwerking?